

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง และนำรูปแบบบัญชีที่คณะผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนี้ ไปทดลองใช้ในหน่วยงานและประชาชนที่ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งผู้วิจัยได้จัดกระบวนการทดลองใช้ โดยการจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงแก่กลุ่มเป้าหมายก่อน แล้วจึงให้กลุ่มเป้าหมายได้นำแบบบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงไปทดลองใช้ด้วยตนเองในภายหลัง ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การให้ความรู้ในการบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง

คณะผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงตามแบบฟอร์มที่พัฒนาขึ้น โดยมีกำหนดจัดฝึกอบรมดังกล่าวใน 2 พื้นที่ๆ ละ 1 วันรวมทั้งหมด 2 วันดังนี้

พื้นที่ที่ 1 อำเภอปรางค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา วันที่ 28 กันยายน 2552

พื้นที่ที่ 2 อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 13 ตุลาคม 2552

ทั้งนี้ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มแรกซึ่งเป็นกลุ่มแม่บ้านผลิตข้าวซ้อมมือวัดมะค่า ตำบลหัวสำโรง อำเภอท่าเรือ จังหวัดลพบุรี ซึ่งได้สลายกลุ่มไปแล้ว ซึ่งจะไม่สามารถดำเนินการวิจัยกับกลุ่มดังกล่าวต่อไปได้ทางคณะผู้วิจัยจึงไม่ได้จัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจดังกล่าว แต่ได้แก้ไขปัญหาโดยการติดตามสมาชิกกลุ่มบางคนที่ยังสามารถติดต่อได้อยู่เป็นการส่วนตัว และไปอธิบายเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี พร้อมทั้งนำแบบฟอร์มบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงไปให้ทดลองบันทึกข้อมูลตามโจทย์ที่กำหนดให้ เพื่อทดสอบว่าหากให้ศึกษาเรียนรู้วิธีการทำบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงด้วยตนเอง บุคคลนั้นจะสามารถกรอกรายละเอียดลงในแบบฟอร์มบัญชีดังกล่าวได้ถูกต้องหรือไม่ สำหรับวิทยากรบรรยายเกี่ยวกับแนวคิดและวิธีการบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงในกิจกรรมนี้ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์จินตนา สุนทรโรทก โดยได้กำหนดเนื้อหาการบรรยายไว้ดังนี้

เนื้อหาการบรรยายในกิจกรรมเสริมสร้างความรู้:

- 1) แนวคิดและปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) ความสำคัญและประโยชน์ของการบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่าย เงินสด เงินเชื่อ สินค้าฯลฯ
- 3) ขั้นตอนและวิธีการบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง
- 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาระบบบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง
- 5) การฝึกภาคปฏิบัติ โดยให้กลุ่มตัวอย่างบันทึกข้อมูลลงในแบบฟอร์มบันทึกบัญชีเศรษฐกิจ

พอเพียง ตามโจทย์ที่กำหนด

ผลของการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง

ในครั้งนี้ สรุปรายละเอียดได้ดังนี้

1.1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้เข้าร่วมกิจกรรม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 4.1 ลักษณะผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง

ลักษณะส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย		
1.1 สมาชิกกลุ่มแม่บ้านวัดมะค่า อ.ท่าม่วง	2	20.0
1.2 สมาชิกโครงการทฤษฎีใหม่ฯ อ.ปรางค์ชัย	3	30.0
1.3 สมาชิกหน่วยงานทหารพัฒนาฯ อ.แม่ริม	5	50.0
2. เพศ		
2.1 ชาย	5	50.0
2.2 หญิง	5	50.0
3. อายุ		
3.1 30-39 ปี	2	20.0
3.2 40-49 ปี	6	60.0
3.3 50 ปีขึ้นไป	2	20.0
4. ระดับการศึกษา		
4.1 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือต่ำกว่า	2	20.0
4.2 อนุปริญญา/ปวส.	6	60.0
4.3 ปริญญาตรี	2	20.0
4.4 สูงกว่าปริญญาตรี	-	-

จากตารางที่ 4.1 แสดงถึงลักษณะโดยทั่วไปของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวทั้งหมด 10 คน ในจำนวนนี้เป็นสมาชิกหน่วยงานทหารพัฒนาฯ อ.แม่ริม มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 50.0 รองลงมาเป็นสมาชิกโครงการทฤษฎีใหม่ อ.ปรางค์ชัย คิดเป็นร้อยละ 30.0 ส่วนที่เหลือซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านวัดมะค่า อ.ท่าม่วง จำนวน 2 คน หรือร้อยละ 20 ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมดังกล่าวนี้ แต่คณะผู้วิจัย ได้นำแบบฟอร์มบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงไปให้เองยังที่พักของทั้ง 2 คน และได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับแนวคิดและวิธีการบันทึกบัญชีดังกล่าวให้ได้รับทราบ

ในจำนวนกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวที่เข้าร่วมกิจกรรมเป็นผู้ชายและผู้หญิงจำนวนเท่ากัน คือร้อยละ 50.0 ส่วนใหญ่เป็นจำนวนถึงร้อยละ 60.0 มีอายุประมาณ 40-49 ปี ที่เหลืออยู่ในช่วงอายุ 30-39 ปี และมากกว่า 50 ปี เป็นสัดส่วนเท่ากับ คือ ร้อยละ 20.0 ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) หรืออนุปริญญา เป็นจำนวนร้อยละ 60.0

หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงคณะผู้วิจัยได้ทำการประเมินความคิดเห็นของการจัดกิจกรรมดังกล่าวด้วยซึ่งปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 4.2

1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการบันทึกบัญชี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 4.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง

ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรม	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. เนื้อหาที่บรรยายมีความน่าสนใจและเป็นประโยชน์	3.60	0.516	มาก
2. การถ่ายทอดของวิทยากรเข้าใจง่ายและชัดเจน	4.00	0.816	มาก
3. รูปแบบการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมและกระชับ	3.40	0.516	ปานกลาง
4. ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	2.80	0.789	ปานกลาง
5. ความรู้ที่ได้รับสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง	3.30	0.483	ปานกลาง
6. ควรจัดอบรมในลักษณะนี้ให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น	3.10	0.568	ปานกลาง
7. ความพึงพอใจในการได้เข้าร่วมกิจกรรมนี้	3.80	0.789	มาก
รวม	4.10	0.316	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับการบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงมีความคิดเห็นโดยรวมต่อการเข้าร่วมกิจกรรมครั้งนี้ อยู่ในระดับ “มาก” โดยมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 4.10 เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า ส่วนใหญ่พึงพอใจต่อการบรรยายของวิทยากรเป็นอย่างมาก โดยเห็นว่าวิทยากรมีความสามารถในการถ่ายทอดให้เข้าใจได้ง่ายและชัดเจน ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 4.00 และยังเห็นว่าเนื้อหาที่บรรยายมีความน่าสนใจและเป็นประโยชน์ มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.60 ซึ่งความคิดเห็นในทั้ง 2 ประเด็นข้างต้น อยู่ในระดับ “มาก” ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการจัดกิจกรรม ผู้เข้าร่วมกิจกรรมแสดงความคิดเห็นในเชิงสนับสนุนในระดับ “ปานกลาง” โดยมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.40 เนื่องจากการจัดกิจกรรมนี้มีทั้งที่เป็นการบรรยายเนื้อหาและการฝึกปฏิบัติ ซึ่งผู้ร่วมกิจกรรมบางรายก็ไม่ค่อยให้ความร่วมมือเท่าใดนัก นอกจากนี้ เมื่อสอบถามถึงประเด็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของระยะเวลาการจัดกิจกรรม พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่ยังไม่เห็นด้วยเท่าใดนัก โดยมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 2.80 เท่านั้น ซึ่งมีค่าน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับประเด็นอื่นๆ ทั้งนี้ ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความเห็นว่าระยะเวลาที่จัดกิจกรรมในแต่ละพื้นที่ประมาณพื้นที่ละ 1 วันค่อนข้างมากเกินไป อีกทั้งแต่ละคนมีงานหรือภารกิจต่างๆ ที่จะต้องทำให้เสร็จเรียบร้อยในแต่ละวันค่อนข้างมาก จึงน่าจะตัดทอนเวลาให้น้อยลงเหลือประมาณครึ่งวันก็น่าจะเพียงพอ

เมื่อพิจารณาในภาพรวมของผลสำเร็จในการจัดกิจกรรมนี้ พบว่า อยู่ในระดับ “มาก” โดยมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.80 โดยผู้เข้าร่วมกิจกรรมเห็นว่า เป็นกิจกรรมที่ดีและมีประโยชน์ ได้รับความรู้เพิ่มเติม หากสามารถปรับลดเวลาการจัดกิจกรรมลงได้บ้างก็จะเป็นการดีมาก

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง

ภายหลังจากการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่กลุ่มตัวอย่างเรียบร้อยแล้ว คณะผู้วิจัยจึงได้ขอความร่วมมือให้กลุ่มตัวอย่างได้นำแบบฟอร์มบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงไปทดลองใช้ในทางปฏิบัติจริง โดยให้ลงรายการรายรับ รายจ่าย เงินสด การขายเชื่อ การเก็บสินค้า สินค้าคงเหลือ เป็นต้น และทำการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้แบบบันทึกบัญชีดังกล่าวว่าเป็นอย่างไร ผลการวิจัยปรากฏผลดังแสดงในตารางที่ 4.3-4.5 โดยตารางที่ 4.3 นำเสนอความคิดเห็นต่อการใช้แบบบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม ตารางที่ 4.4 เป็นตารางที่นำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรายการต่างๆ ในแต่ละแบบฟอร์มบันทึกบัญชี และตารางที่ 4.5 นำเสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มที่จะนำแบบบันทึกบัญชีไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง

ตารางที่ 4.3 ความคิดเห็นต่อการใช้รูปแบบบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวม

ความคิดเห็นต่อการใช้รูปแบบบันทึกบัญชี	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. แบบฟอร์มครบถ้วนและครอบคลุมทุกกิจกรรมรายการค้าที่เกิดขึ้น	4.20	0.632	มาก
2. ขั้นตอนการบันทึกบัญชีสะดวกและเข้าใจง่าย	3.00	0.667	ปานกลาง
3. การบันทึกบัญชีตามแบบฟอร์มนี้ช่วยทำให้การบริหารจัดการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ	2.90	0.738	ปานกลาง
4. ความเหมาะสมโดยรวมของรายการต่างๆ ในแต่ละแบบฟอร์ม	4.10	0.316	มาก
5. แนวโน้มที่จะนำแบบบันทึกบัญชีไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง	2.70	0.483	ปานกลาง
6. การแนะนำหรือจูงใจให้บุคคลอื่น/หน่วยงานอื่นนำแบบบันทึกบัญชีไปใช้	2.10	0.738	น้อย
รวม	3.80	0.421	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นต่อการใช้รูปแบบบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” โดยมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 3.80 ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็น พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นในระดับมากต่อประเด็นที่ว่าแบบบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงมีแบบฟอร์มครบถ้วนและครอบคลุมทุกกิจกรรมรายการค้าที่เกิดขึ้น โดยมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 4.20 รองลงมาเห็นว่า เห็นว่า โดยรวมแล้วรายการต่างๆ ในแต่ละแบบฟอร์มมีความเหมาะสม โดยมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 4.10 อยู่ในระดับ “มาก” เช่นเดียวกัน ทั้งนี้ ประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การแนะนำหรือจูงใจให้บุคคลอื่น/หน่วยงานอื่นนำแบบบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.10 อยู่ในระดับ “น้อย”

ตารางที่ 4.4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของรายการต่างๆ ในแต่ละแบบฟอร์มบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของ รายการต่างๆ ในแต่ละแบบฟอร์ม	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ใบสมัครเข้าเป็นสมาชิก	4.00	0.816	มาก
2. ใบลาออก	3.90	0.738	มาก
3. ใบเสร็จรับเงิน	4.30	0.675	มาก
4. ใบสำคัญรับเงิน	2.70	0.949	ปานกลาง
5. ใบลงเวลา	3.70	0.675	มาก
6. ใบรายงาน-ต้นทุนการผลิต	3.80	0.789	มาก
7. ใบรายงานผลการผลิต	3.60	0.516	มาก
8. สมุดเงินสกรับ-จ่าย	4.00	0.816	มาก
9. สมุดรายวันซื้อเชื่อ	4.00	0.816	มาก
10. สมุดรายวันขายเชื่อ	4.00	0.816	มาก
11. สมุดทะเบียนสมาชิก	3.60	0.699	มาก
12. สมุดทะเบียนสินทรัพย์	3.70	0.675	มาก
13. รายงานการตรวจนับสินค้าคงเหลือ	3.40	0.843	ปานกลาง
14. บัตรสินค้า	4.30	0.675	มาก
15. บัตรวัตถุดิบ	3.90	0.738	มาก
16. รายงานสรุปผลรายได้รายจ่าย	4.40	0.699	มาก
17. งบดุล	4.30	0.675	มาก
รวม	4.10	0.316	มาก

จากตารางที่ 4.4 ซึ่งพิจารณาเกี่ยวกับความเหมาะสมของรายการต่างๆ ในแต่ละแบบฟอร์มของแบบบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า โดยรวมแล้วกลุ่มเป้าหมายเห็นว่ามีความเหมาะสม โดยมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 4.10 อยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า กลุ่มเป้าหมายเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับ “มาก” ต่อเกือบทุกแบบฟอร์ม โดยแบบฟอร์มที่มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นสูงสุด 4 แบบฟอร์มแรก ได้แก่ รายงานสรุปผลรายได้รายจ่าย ใบเสร็จรับเงิน บัตรสินค้า และงบดุล โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50-4.49 อยู่ในระดับ “มาก” ส่วนแบบฟอร์มที่เหลือซึ่งกลุ่มเป้าหมายเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” มี 2 แบบฟอร์ม ได้แก่ ใบสำคัญรับเงิน และรายการตรวจนับสินค้าคงเหลือ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 และ 3.40 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มที่จะนำรูปแบบบันทึกบัญชีไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง

ความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวโน้มที่จะนำรูปแบบบันทึกบัญชีไปใช้	ระดับความคิดเห็น		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ใบสมัครเข้าเป็นสมาชิก	2.80	0.789	ปานกลาง
2. ใบลาออก	2.00	0.816	น้อย
3. ใบเสร็จรับเงิน	2.10	0.738	น้อย
4. ใบสำคัญรับเงิน	2.10	0.876	น้อย
5. ใบลงเวลา	2.50	0.707	ปานกลาง
6. ใบรายงาน-ต้นทุนการผลิต	2.40	0.843	น้อย
7. ใบรายงานผลการผลิต	2.00	1.054	น้อย
8. สมุดเงินสกรับ-จ่าย	2.00	0.816	น้อย
9. สมุดรายวันซื้อเชื่อ	2.10	0.876	น้อย
10. สมุดรายวันขายเชื่อ	2.00	0.816	น้อย
11. สมุดทะเบียนสมาชิก	2.10	0.876	น้อย
12. สมุดทะเบียนสินทรัพย์	2.30	0.823	น้อย
13. รายงานการตรวจนับสินค้าคงเหลือ	1.90	0.876	น้อย
14. บัตรสินค้า	2.00	0.816	น้อย
15. บัตรวัตถุดิบ	2.10	1.101	น้อย
16. รายงานสรุปผลรายได้รายจ่าย	1.60	0.699	น้อย
17. งบดุล	2.50	0.850	ปานกลาง
รวม	2.70	0.483	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.5 ซึ่งพิจารณาเกี่ยวกับแนวโน้มที่จะนำรูปแบบบันทึกบัญชีไปใช้ในการปฏิบัติงานจริง พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับ “ปานกลาง” โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 และเมื่อพิจารณาในแต่ละประเด็นย่อย พบว่า กลุ่มเป้าหมายมีความคิดเห็นในระดับ “น้อย” เกือบทุกแบบฟอร์ม ส่วนแบบฟอร์มที่ได้คะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นในระดับปานกลาง มีจำนวน 3 แบบฟอร์ม ได้แก่ ใบสมัครเข้าเป็นสมาชิก ใบลงเวลา และงบดุล ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นเท่ากับ 2.80 2.50 และ 2.50 ตามลำดับ

3. รูปแบบบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง

รูปแบบบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น และได้นำไปทดลองใช้นี้ ได้พัฒนาขึ้นมาโดยเน้นการบันทึกข้อมูลที่ง่ายต่อความเข้าใจง่ายต่อการจัดทำและเป็นไปตามหลักเบื้องต้นทางการบัญชี โดยแยกเนื้อหาดังนี้

1. เอกสารเบื้องต้นเพื่อใช้ในการบันทึกบัญชี
2. สมุดบัญชี
3. สมุดทะเบียน
4. รายงานต่างๆ
5. แผนผังขั้นตอนของการจัดทำบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง
6. ขั้นตอนการบันทึกบัญชี

3.1 เอกสารเบื้องต้นเพื่อใช้ในการบันทึกบัญชี

เอกสารใบสำคัญต่างๆที่ใช้เป็นหลักฐานเบื้องต้นเพื่อใช้ในการบันทึกบัญชีเป็นเอกสารภายใน ที่จัดทำขึ้นได้แก่

3.1.1 ใบสมัครเข้าเป็นสมาชิก (เอกสารหมายเลข 1) ใช้บันทึกการสมัครเข้าเป็นสมาชิกกลุ่ม และแสดงการรับเงินค่าหุ้นและค่าธรรมเนียม

3.1.2 ใบลาออก (เอกสารหมายเลข 2) ใช้บันทึกการลาออกจากการเป็นสมาชิกกลุ่ม และแสดงการจ่ายเงินคืนค่าหุ้น

3.1.3 ใบเสร็จรับเงิน (เอกสารหมายเลข 3) ใช้บันทึกการรับเงินสดค่าซื้อหุ้นเพิ่มและรับเงินสดค่าขายสินค้าเป็นเงินสด

3.1.4 ใบสำคัญรับเงิน (เอกสารหมายเลข 4) ใช้บันทึกการจ่ายเงิน โดยให้ผู้รับเงินที่ไม่มีใบเสร็จใช้ใบสำคัญนี้แทนใบเสร็จ เช่น ค่าพาหนะ ค่าไฟฟ้า

3.1.5 ใบลงเวลา (เอกสารหมายเลข 5) ใช้บันทึกเวลาทำงานและจำนวนเงินในวันที่ทำการผลิตของสมาชิก

3.1.6 ใบงาน-ต้นทุนการผลิต(เอกสารหมายเลข 6) ใช้บันทึกต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการผลิต

3.1.7 ใบรายงานผลผลิต (เอกสารหมายเลข 7) ใช้บันทึกจำนวนหน่วยสินค้าที่ผลิตได้ ในแต่ละวันและรวมเป็นเดือน

3.2 สมุดบัญชี

สมุดบัญชีที่ใช้ในระบบบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.2.1 สมุดบัญชีทั่วไป ได้แก่

3.2.1.1 สมุดเงินสดรับ-จ่าย(เอกสารหมายเลข 8) ใช้บันทึกการขายเป็นเงินสด รับชำระหนี้จากลูกหนี้เป็นเงินสดและรับเงินสดในรายการอื่นๆและบันทึกการจ่ายเป็นเงินสด ได้แก่ จ่ายเงินสดชำระหนี้ให้เจ้าหนี้และจ่ายค่าใช้จ่ายต่างๆ เป็นเงินสด

3.2.2 สมุดรายวันเฉพาะ ได้แก่

3.2.2.1 สมุดรายวันซื้อเชื่อ(เอกสารหมายเลข 9) ใช้บันทึกการซื้อวัตถุดิบเป็นเงินเชื่อ โดยระบุชื่อเจ้าหนี้ จำนวนหน่วย จำนวนเงิน วันครบกำหนดจ่ายเงิน และวันที่ชำระเงิน

3.2.2.2 สมุดรายวันขายเชื่อ (เอกสารหมายเลข 10) ใช้บันทึกการขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ โดยระบุชื่อลูกค้า จำนวนหน่วย จำนวนเงิน วันครบกำหนดจ่ายเงิน และวันที่ชำระเงิน

3.3 สมุดทะเบียนต่างๆ เช่น

3.3.1 สมุดทะเบียนสมาชิก (เอกสารหมายเลข 11) ใช้บันทึกชื่อ ที่อยู่ของสมาชิก จำนวนหุ้น จำนวนเงิน และวันที่สมัครเป็นสมาชิก

3.3.2 สมุดทะเบียนสินทรัพย์ (เอกสารหมายเลข 12) ใช้บันทึกสินทรัพย์ต่างๆ ทั้งสินทรัพย์หมุนเวียนและสินทรัพย์ถาวร เช่น เครื่องสีข้าว เครื่องพ่นกิ่งสูง ครก สาก วันที่ซื้อสินทรัพย์และจำนวนเงิน

3.4 รายงานต่างๆ

รายงานต่างๆ ได้แก่

3.4.1 รายงานการตรวจนับสินค้าคงเหลือ (เอกสารหมายเลข 13) ใช้ตรวจนับจำนวนสินค้าว่ามีจำนวนเท่าไร และหาผลต่างของจำนวนที่นับได้กับจำนวนตามบัญชี พร้อมทั้งแสดงจำนวนเงินที่ขาดหรือเกิน

3.4.2 บัตรสินค้า (เอกสารหมายเลข 14) ใช้บันทึกจำนวนหน่วยและราคาสินค้า ทั้งที่รับมาและจ่ายไป

3.4.3 บัตรวัตถุดิบ (เอกสารหมายเลข 15) ใช้บันทึกจำนวนหน่วยและราคาวัตถุดิบ ทั้งที่รับมาจ่ายไปและคงเหลือ

3.4.4 รายงานสรุปผลรายได้รายจ่าย(เอกสารหมายเลข 16) ใช้บันทึกรายได้จากการขายข้าว และรายได้อื่นๆ พร้อมทั้งบันทึกรายจ่ายต่างๆ ในการดำเนินงานและหาผลต่างระหว่างรายได้และรายจ่าย ทำให้ทราบผลการดำเนินงานว่ารายได้สูงหรือต่ำกว่ารายจ่ายเป็นจำนวนเงินเท่าไร

3.4.5 งบดุล (เอกสารหมายเลข 17) เป็นการรายงานฐานะทางการเงินว่ามีสินทรัพย์ หนี้สิน และทุนเป็นจำนวนเงินเท่าไร

3.5 แผนผังขั้นตอนของการจัดทำบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง

แผนผังขั้นตอนการจัดทำบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง (เอกสารหมายเลข 18) ใช้แสดงลำดับก่อนและหลังการบันทึกบัญชีตามขั้นตอนตั้งแต่เริ่มแรก คือ ใช้เอกสารต่างๆเป็นหลักฐานในการบันทึกบัญชีจนถึงขั้นสุดท้ายคือการทำงานงบดุล

3.6 ขั้นตอนการบันทึกบัญชีต่างๆ

3.6.1 การบันทึกบัญชีซื้อสินค้าเป็นเงินเชื่อ (เอกสารหมายเลข 19) เป็นการแสดงขั้นตอนการซื้อข้าวเปลือกตั้งแต่รับข้าวเปลือกที่ซื้อมาเป็นเงินเชื่อถึงการบันทึกบัญชีคุมสินค้า

3.6.2 การบันทึกบัญชีขายสินค้าเป็นเงินเชื่อ (เอกสารหมายเลข 20) เป็นการแสดงขั้นตอนการขายข้าวซ้อมมือเป็นเงินเชื่อ ตั้งแต่ขายถึงการบันทึกบัญชีมูลสินค้า

เมื่อได้กำหนดรูปแบบเอกสารต่างๆ ทางบัญชีเรียบร้อยแล้ว คณะผู้วิจัยได้กำหนดโจทย์ในการฝึกบันทึกบัญชี ดังนี้

โจทย์ตัวอย่างการบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง มีรายการค้าดังนี้

1. ได้รับเงินสำรองจากกองกลางวัฒนธรรมตำบลหัวสำโรง 100,000 บาท
2. จ่ายเงินสดซื้อสินทรัพย์ต่างๆ ดังนี้
 - 2.1 เครื่องสีข้าว 2 เครื่องๆ ละ 3,000 บาท รวมเป็นเงิน 6,000 บาท
 - 2.2 เครื่องพริก 1 เครื่อง เป็นเงิน 1,750 บาท
 - 2.3 ครก 1 ใบ เป็นเงิน 1,300 บาท
 - 2.4 สากตะลุมพุก 18 อันๆ ละ 150 บาท รวมเป็นเงิน 2,700 บาท
 - 2.5 กระโถ้ง 10 ใบ ๆ ละ 300 บาท รวมเป็นเงิน 3,000 บาท
3. จัดซื้อข้าวเปลือกสำรอง 10 เกวียน ๆ ละ 7,000 บาท เป็นเงิน 70,000 บาท
4. ได้รับเงินค่าหุ้นจากสมาชิก 10 หุ้น ๆ ละ 100 บาท เป็นเงิน 1,000 บาท
5. จ่ายค่าแรงในการซ้อมข้าวให้สมาชิก 7 คน ๆ ละ 6 ชั่วโมง ละ 15 บาท รวมเป็นค่าแรง 630 บาท
6. จ่ายค่าถุงใส่ข้าว 10,000 ถุง ๆ ละ 1.50 บาท รวมเป็นเงิน 1,500 บาท
7. จ่ายค่าพริก 2 กิโลกรัมๆละ 100 บาท เป็นเงิน 200 บาท และค่าใบมะกรูด 1,000 บาท
8. เบิกข้าวเปลือกเพื่อมาผลิต 5 เกวียน ลงบัตร์วัตถุดิบ
9. $\text{สรุปผลรายงานผลิต} \longrightarrow \text{ใบรายงานผล} \longrightarrow \text{บัตร์ข้าวซ้อมมือ}$
10. ขายข้าวเป็นเงินสดให้สมาชิก 10 ถุง ๆ ละ 42 บาท (ออกใบเสร็จรับเงิน)เป็นเงิน 420 บาท
11. ขายข้าวซ้อมมือเป็นเงินเชื่อให้เลมอนฟาร์ม 200 ถุง ๆละ 42 บาท รวมเป็นเงิน 8,400 บาท (ออกใบส่งของ)
12. จ่ายค่าไฟฟ้าให้วัด 500 บาท

คำสั่ง : ให้ทำ บันทึกบัญชี บัตร์สินค้า และทะเบียนต่างๆ

หมายเหตุ : รายการต่างๆจะเกิดขึ้นๆ จนสิ้นงวดหนึ่งปี จึงสรุปรายงานและฐานะการเงินในงบดุล

4. ปัญหาอุปสรรคที่พบในการทดลองใช้แบบบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อค้นพบที่ได้จากการทดลองใช้รูปแบบบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงมีปัญหาอุปสรรคในหลายประเด็นซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

4.1 เกิดปัจจัยแทรกซ้อนกับกลุ่มเป้าหมายของการวิจัย โดยมีบางกลุ่มที่สลายตัวไปก่อนที่การดำเนินงานวิจัยจะเสร็จสิ้น คือ กลุ่มแม่บ้านผลิตข้าวซ้อมมือวัดมะค่า อ.ท่าม่วง จ.ลพบุรี ทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องในการ

ทดลองใช้แบบบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง ทำให้ผู้วิจัยต้องแก้ไขสถานการณ์ด้วยการติดตามสมาชิกกลุ่มแม่บ้านบางรายเป็นการส่วนตัวเท่าที่จะสามารถติดตามได้ ซึ่งได้มีการเปลี่ยนอาชีพไปจากเดิม ทำให้ตัวอย่างของการศึกษาวิจัยนี้อาจไม่เป็นตัวแทนที่ดีของประชากรเป้าหมายในการวิจัย และผลการศึกษาที่ได้ อาจมีการเบี่ยงเบนได้

4.2 บุคคลที่เป็นตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ บางรายไม่ให้ความร่วมมือเท่าใดนัก ดังจะเห็นได้จากในช่วงของการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้เข้าร่วมบางรายไม่สนใจและไม่ให้ความร่วมมือกับคณะผู้วิจัยในการฝึกปฏิบัติการบันทึกบัญชี ทำให้ไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการบันทึกบัญชี เมื่อต้องนำแบบบันทึกบัญชีดังกล่าวไปทดลองใช้เองภายหลังจากการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรู้ฯ เสร็จสิ้นแล้ว ทำให้ผลการวิจัยที่ได้ อาจมีความคลาดเคลื่อนไปบ้าง

4.3 กลุ่มเป้าหมายบางส่วน แสดงความเห็นว่าเป็นขั้นตอนการบันทึกบัญชีนี้เป็นการเพิ่มภาระงานของตนเอง และในกรณีที่เป็นหน่วยงาน หรือองค์กร ที่มีระบบบัญชีของตนเองอยู่แล้ว การใช้รูปแบบบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงนี้ เป็นการเพิ่มภาระงานของตนเองให้มากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจชุมชน หรือกลุ่มแม่บ้าน ที่เป็นชาวบ้านมารวมตัวกันทำธุรกิจเล็กๆ น้อยๆ มักจะเคยชินกับการใช้วิธีจำ หรือจดบันทึกการซื้อขายตามความสะดวกของตนเอง จึงไม่เห็นความจำเป็นในการใช้รูปแบบบัญชีดังกล่าวเท่าใดนัก

4.4 กลุ่มเป้าหมายที่เป็นหน่วยงาน หรือองค์กรที่เป็นทางการ ได้แก่ หน่วยงานทหารพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่ และสมาชิกของโครงการสาธิตทฤษฎีใหม่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอปัว จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีลักษณะเป็นทางการ กล่าวคือมีลักษณะเป็นหน่วยงานภาครัฐ จึงมีการบริหารจัดการที่อิงตามระบบราชการเป็นส่วนใหญ่ และมีระบบบัญชีการเงินที่ใช้ปฏิบัติตามระเบียบที่หน่วยงานกำหนดไว้อยู่แล้ว ทำให้ไม่เกิดความตระหนักและไม่เห็นความสำคัญของการนำรูปแบบบันทึกบัญชีเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในทางปฏิบัติจริง ตลอดจนไม่เกิดแรงจูงใจที่จะเผยแพร่องค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ ไปให้กลุ่มอื่นๆ หรือหน่วยงานอื่นได้รับทราบ